

Tasa-arvo ja
yhdenvertaisuus-
suunnitelma
2023-2026, Narvan
koulu

Sisällys

Taustaa	3
1 Yleistä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta	4
2 Arvio edellisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toimenpiteiden toteutumisesta ja tuloksista	5
3 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman kuulemiset	6
4 Selvitys tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden nykytilasta	6
5 Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi	8
6 Häirintään puuttuminen	9

Taustaa

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen pohjautuu perus- ja ihmisoikeuksiin.

Ihmisoikeudet taataan kansainvälisissä sopimuksissa. Suomi on sitoutunut Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimukseen, jolla pyritään ylläpitämään ja edistämään perus- ja ihmisoikeuksia. Lisäksi voimassaolevia YK:n ihmisoikeussopimuksia on useita ja niissä käsitellään esimerkiksi naisten ja lasten asemaa, kansalaisoikeuksia, vammaisten henkilöiden oikeuksia ja rotusyrjintää.

Perusoikeudet tulevat Suomen perustuslaista. Perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Perustuslain mukaan myös sukupuolten tasa-arvoa on edistettävä.

Tarkemmin yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa säätelevät Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) ja Laki miesten ja naisten tasa-arvosta (609/1986 "Tasa-arvolaki").

Yhdenvertaisuuslain 1 § mukaan Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.

Yhdenvertaisuus tarkoittaa, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä (Oikeusministeriö: Yhdenvertaisuus.fi 2023).

Välitön syrjintä on sitä, kun ihmisiä kohdellaan jonkin hänen henkilökohtaisen ominaisuutensa takia huonommin kuin jotakuta toista samanlaisessa tilanteessa. Välillinen syrjintä tarkoittaa sitä, että näennäisesti neutraali peruste tai käytäntö saattaa jonkun henkilön muita epäedullisempaan asemaan henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu: Syrjintä. fi).

Loukkaava käyttäytyminen, joka tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaa henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa, katsotaan häirinnäksi, jos se liittyy syrjintää aiheuttaviin syihin. Tällainen käyttäytyminen luo henkilöä tai ihmisryhmää halventavan, nöyryyttävän, uhkaavan, vihamielisen tai hyökkäävän ilmapiirin. Voidaan ajatella, että häirintä on yksi kiusaamisen muoto. Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän on puututtava häirintään ja ryhdyttävä www.vesilahti.fi

tarvittaviin toimiin sen poistamiseksi. Syrjinnän tai vastatoimien kohteeksi joutunut voi vaatia hyvitystä järjestäjältä, palveluntuottajalta tai koulutuksen järjestäjältä, joka on laiminlyönyt velvollisuutensa. Lisäksi koulutuksen järjestäjän on tehtävä tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi saada yhdenvertaisesti koulutusta ja muita tarjolla olevia palveluita.

Tasa-arvolain 1 § mukaan Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Sukupuolten tasa-arvolla tarkoitetaan sekä eri sukupuolten tasapuolisia oikeuksia ja mahdollisuuksia että lopputulosten tasa-arvoa, kuten päätösten tekemistä kaikkien sukupuolten kannalta mahdollisimman oikeudenmukaisella tavalla (STM: Tasa-arvoasiain neuvottelukunta 2023).

1 Yleistä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta

Tämä suunnitelma on yhdistetty tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Tämä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on tehty Tasa-arvolain ja Yhdenvertaisuuslain vaatimusten mukaan.

Tasa-arvolain 5a § mukaan tasa-arvosuunnitelma laaditaan vuosittain tai enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelman saa sisällyttää osaksi muuta toimipaikassa tehtävää suunnitelmaa. Yhdenvertaisuussuunnitelma päivitetään tarpeen mukaan. Päivittämisen tarvetta arvioidessa tulee ottaa huomioon sekä yhdenvertaisuuden toteutumisen arviointi että arviointi toiminnan vaikutuksista väestöryhmiin. Suositeltava päivitysväli on kahdesta kolmeen vuotta.

Tasa-arvolain 5a § mukaan tasa-arvosuunnitelmassa tulee olla selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta, toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi ja arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista. Tasa-arvosuunnitelma on tehtävä yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa.

Yhdenvertaisuuslain 6 § mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Oppilaita ja huoltajia on kuultava edistämistoimenpiteistä.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen väline. Tässä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa on kuvattu, millainen on oppilaitoksen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden nykytila, mitä toimenpiteitä oppilaitoksessa on tehty edellisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman pohjalta ja miten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään oppilaitoksessa tämän suunnitelman voimassaoloaikana. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen keinojen tulee soveltua lasten ikään ja kehitystasoon.

Vesilahdessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma liitetään lukuvuosisuunnitelmaan. Vuosittain keväällä arvioidaan, miten toimenpiteet ovat toteutuneet ja päätetään tarvittaessa seuraavan vuoden toimenpiteet. Suunnitelmasta tiedotetaan oppilaita ja henkilöstöä syyslukukauden alussa. Koulu toteuttaa säännöllisesti henkilökunnalle ja oppilaille suunnattuja kyselyitä, joiden tuloksia hyödynnetään koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä. Suunnitelmasta tiedotetaan koko henkilökunnalle, oppilaille sekä koteihin Wilman kautta.

2 Arvio edellisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toimenpiteiden toteutumisesta ja tuloksista

Narvan koulun edellinen tasa-arvosuunnitelma on vuosilta 2019-2022. Se on liitteenä koulun lukuvuoden 2019-2020 lukuvuosisuunnitelmassa.

Vuosien 2019-2022 tasa-arvosuunnitelman tavoitteet olivat kummitoiminnan syventäminen, sukupuolesta riippumaton oppilaiden kohtelu, oikeuksien ja velvollisuuksien selventäminen kouluyhteisössä, jotta epäarvoisuutta ei koettaisi. Lisäksi epätasa-arvoiseksi koettiin luokkien väliset erot säännöissä, kiusaamisen kokemukset ja kiusaamisesten selvittäminen.

Turvallisuuden tunteen lisäämiseksi ja kiusaamisen vähentämiseksi suunnitelmassa esitetään toimenpiteinä tehokkaan kiusaamiseen puuttumisen ja selvien toimintamallien luomisen.

Vuosien 2019-2022 tasa-arvosuunnitelman toteuttamisen toimenpiteiden tulokset ovat Narvan koululla pääosin hyvät/erinomaiset. Toimenpiteet olivat siis edistäneet tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Turvallisuuden tunteen lisääminen oli Narvan koululla onnistunut, sillä uudessa kartoituksessa ei turvattomuuden tunnetta koettiin todella vähän (noin 3% vastanneista oppilaista). Kouluterveyskyselyn tulokset tukivat tätä huomiota. Myös tasa-arvoisuuden tunteen lisääminen oli myös onnistunut. Kiusaamistilanteisiin opettajat olivat puuttuneet suunnitelmallisesti. Oppilaiden halukkuus kertoa kiusaamistilanteista oli edelleen haasteena niiden selvittelylle.

3 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman kuulemiset

Tätä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa on tehty henkilökunnan ja oppilaiden kanssa yhteistyössä luokissa siten, että henkilökunta on kartoittanut oppilaiden näkemyksiä koulun tasa-arvotilanteesta. Oppilaiden kuulemiset tätä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa varten on toteutettu Forms-kyselyllä.

Kysely on teetetty joka luokalle ja kysymykset ovat olleet samat jokaiselle luokalle. Oppilaat on jaettu kahteen vastaajaryhmään luokka-asteen mukaan. Vastaajien ikäryhmät ovat esikoulusta neljänteen luokkaan sekä viidennestä luokasta kuudenteen luokkaan. Opettajat ovat ottaneet huomioon vastaajien iän ja kehityksen vastauksia tehdessä.

Kyselyn tuloksia ja tasa-arvo – ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa on käsitelty henkilöstön ja oppilaiden kanssa sekä laajennetussa yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä.

4 Selvitys tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden nykytilasta

Oppilaitoksen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon nykytilan selvitys on pohjana edistämistoimenpiteiden suunnittelulle.

1) Oppilasvalinnat

Sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun ja naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon liittyviä oppilasvalintojen näkökulmia ei tullut kuulemisessa ilmi.

2) Opetuksen järjestäminen

Opetuksen järjestämiseen liittyviä palautekommentteja oli niukalti. Molempien sukupuolten yhteiset liikuntatunnit koettiin hyväksi ja tasa-arvoa edistäviksi.

Kysymykseen siitä, onko koulu tasa-arvoinen, olivat vastanneet kaikki kyselyyn vastanneet oppilaat. Heistä 94% oli sitä mieltä, että koulu on tasa-arvoinen.

3) Oppimiserot

Sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun ja naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon liittyviä oppimiseroja ei tullut kyselyssä ilmi.

4) Oppimisen arvioinnit

Noin 19 % 5.-6. luokkien oppilaista ja 7 % 0.-4. luokkien oppilaista kokee, että oppilaan sukupuoli vaikuttaa siihen, miten opettaja kohtelee oppilaita.

Vastauksista on tarkennettu 0.-4. luokkalaisten osalta esimerkiksi kertomalla, että pojat riehuvat enemmän kuin tytöt ja opettaja puuttuu poikien riehumiseen silloin enemmän. 5.-6. luokkalaisten avoimia vastauksia oli todella vähän ja yksittäisissä vastauksissa koettiin tyttöjen pääsevän helpommalla joissakin tehtävissä esim. liikuntatunneilla punnertamisessa. Oppilaiden kommenttien perusteella sukupuolen vaikutusta opettajan toimintaan ei yksittäisiä kokemuksia lukuunottamatta nouse siis merkittävästi esille.

9 % 5.-6. luokkien oppilaista ja 17 % 0.-4. luokkien oppilaista kokee, että oppilaan sukupuoli vaikuttaa siihen, mitä opettaja odottaa oppilaalta.

91% koulun oppilasta koki, että oppilaan sukupuoli ei vaikuta siihen, miten häntä kohdellaan koulussa. 90% 5.-6. luokkien oppilaista oli sitä mieltä, että koulussa on samat tehtävät ja odotukset kaikille.

5) Seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäiseminen ja poistaminen

Noin 96 % 5.-6. luokkien oppilaista kokee, että koulussa voi olla oma itsensä ja ilmentää sukupuoltaan haluamallaan tavalla.

noin 10 % 5.-6. luokkien oppilaista on kokenut vartaloon tai seksuaalisuuteen liittyviä ikäviä huomautuksia tai nimittelyä kouluaikana. Näistä oppilaista 2/3 oli kertonut opettajalle tapahtuneesta.

Kukaan koulun oppilaista ei ollut kokenut epämiellyttävää tai ahdistavaa lähentelyä tai fyysistä koskettelua kouluaikana.

5 Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Tasa-arvolain mukaan tarvittavissa tasa-arvon edistämistoimenpiteissä pitää kiinnittää erityistä huomiota oppilasvalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin, opintasuoritusten arviointiin ja seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. Lisäksi Yhdenvertaisuuslain mukaan yhdenvertaisuuden edistämistoimenpiteiden pitää olla oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslain toteutumisen kannalta on tärkeää, että opetushenkilöstöllä ja oppilailla on riittävä osaaminen. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsittely liitetään osaksi vuosittaista Vesilahden koulujen lukuvuosisuunnitelmien laadintaa, ja asioita käydään läpi vuosittain henkilöstön kanssa. Narvan koulun henkilökunta perehdyttää oppilaat ikä ja käsityskyky huomioiden oikeaan käsitteistöön yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta. Keskustelun tulee olla avointa, pohtivaa ja kuuntelevaa.

Oppilaaksiotto:

Sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun ja naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon liittyviä oppilasvalintojen näkökulmia ei tullut kuulemisessa ilmi.

Oppimisen arviointi:

Opetus ja oppimisen tuki toteutetaan tasapuolisesti. Narvan koulussa huolehditaan, että oppilas saa opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta ja oppimisen ja koulunkäynnin tukea, ja että arviointi on oikeudenmukaista. Arviointi perustuu opetussuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteet ja arviointiperuserustet kerrotaan oppilaille. Arvioinnissa ei verrata oppilaiden suorituksia toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja oppilaalle annetaan

mahdollisuus osoittaa osaamistaan erilaisilla tavoilla. Käyttäytyminen ei vaikuta yksittäisestä oppiaineesta saatavaan arvosanaan vaan käyttäytymistä arvioidaan erikseen. Narvan koulussa kiinnitetään huomiota siihen, että koulun sisällä on yhtenäinen arviointikulttuuri.

Oppimiserot

Sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun ja naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon liittyviä oppimiseroja ei tullut kyselyssä ilmi.

Opetuksen järjestäminen:

Henkilöstön osaamista lisätään tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvien aiheiden ja käsitteiden osalta. Narvan koulussa kiinnitetään huomiota oppilaiden tasa-arvoiseen kohteluun sukupuolesta riippumatta ja eriarvoiseen kohteluun puututaan herkästi.

Koulu yhteisössä on järjestyssäännöt ja erilliset sopimukset toimintatavoista, jotka käydään vuosittain läpi henkilöstön ja oppilaiden kanssa. yhdenvertaisuutta lisätään siten, että huolehditaan, että kaikki pitävät kiinni yhdessä sovituista pelisäännöistä.

Yhdenvertaisuuslain mukaisesti ketään ei aseteta eriarvoiseen asemaan. Opetuksen järjestämisessä huolehditaan siitä, että kaikilla on samantyyppiset mahdollisuudet koulutukseen. Opetus järjestetään siten, että opiskelu ympäristö sopii jokaiselle huolimatta sukupuolesta ja muista ominaisuuksista ja opetus järjestetään sukupuolisensitiivisesti.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta huolehditaan opetustilanteissa esimerkiksi eriyttämisen, tukemisen ja yksilöllisten erojen huomioimisessa.

Narvan koulussa pyritään avoimeen vuorovaikutukseen ja suvaitsevan toimintakulttuurin luomiseen. Oppilaiden luottamussuhdetta henkilöstöön vahvistetaan, jotta oppilaat kertovat tapahtumista enenevässä määrin henkilöstölle.

Monikulttuurisuustyöhön panostetaan yhteistyössä opiskeluhoollon ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

6 Häirinnän ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen

Yhdenvertaisuuslain mukaan häirintä on henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa tosiasiallisesti tai tarkoituksellisesti loukkaavaa käyttäytymistä, joka liittyy kiellettyihin syrjimisperusteisiin ja jolla luodaan henkilöä tai ihmisryhmää halventava tai nöyryyttävä tai niitä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Syrjintä on kielletty iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun

henkilöön liittyvän syyn perusteella. Häirinnän poistamiseksi on ryhdyttävä käytettävissä oleviin toimiin.

Opiskeluhooltosuunnitelmassa on osana suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta kiusaamiselta ja häirinnältä.

Sekä henkilökunnalle että oppilaille saatetaan tietoon vuosittain, mitä häirintä on, ja ohjeistetaan toimimaan tilanteessa, jossa ovat havainneet / kohdanneet häirintää.

Häirinnän ennaltaehkäisemiseksi jokaisessa luokassa käydään läpi häirintään liittyviä asioita, ja erityistä huomiota kiinnitetään uusien oppilaiden sopeutumiseen kouluun. Narvan koulussa keskustellaan turvallisesta oppimisympäristöstä koulu yhteisössä. Noudatamme selkeitä ohjeita kiusaamis- ja häirintätapausten selvittelyssä. Oppilaiden vartaloon tai seksuaalisuuteen liittyviin kommentteihin puututaan entistä tehokkaammin sekä kannustetaan oppilaita tuomaan näihin liittyviä tapauksia esille.

Jos häirintää ilmenee, tai sitä epäillään tapahtuneen, on Narvan henkilökunnalla velvollisuus ilmoittaa siitä häirinnän kohteen ja häirinnän tekijän huoltajille. Häirintä voi ilmetä mihin tahansa syrjintäperusteeseen liittyen. Häirintään liittyvien tekojen seuraamuksia pohdittaessa henkilökunta käyttää ojentamis – ja kurinpitotoimia teon laadun sekä oppilana ikä ja kehitystaso huomioiden. Ojentamis- ja kurinpitotoimet löytyvät Työrauha koulussa-suunnitelmasta.

Ohjeet häirintätapauksissa:

- Häirintätapauksissa ensisijaisena vastuuhenkilönä toimii aikuinen, joka ensimmäisenä saa tiedon tilanteesta. Tieto tilanteesta voi tulla esimerkiksi suullisesti, Wilma-viestillä, sähköpostitse.
- Asiasta käydään avoin keskustelu asianosaisten kanssa, tilanteen kulku selvitetään ja tapahtumat kirjataan ylös, ja osapuolille tarjotaan mahdollisuus tulla kuulluiksi. Tärkeää on, että kuunnellaan eri osapuolten kuvauksia toiminnasta ja kirjataan asian käsittely ylös, mikäli joku tuo ilmi syrjintäperusteeseen liittyvää uhkaavaa, loukkaavaa tai ihmisarvoa alentavaa käytöstä.
- Häirintää kokeneelle osoitetaan, että hänen kokemansa häirintä on väärin, ja koulu tekee kaikkensa, ettei se jatku. On tärkeää myös kuunnellaan oppilaan toiveita asiassa.

- Selvitetään, mistä häirintään syyllistyneen käytös johtuu.
- Sovitaan konkreettisista toimenpiteistä varmistaen, että häirintä loppuu, ja tehdään selväksi, mitä seuraa, jos sovittuja toimenpiteitä ei noudateta.
- Tärkeää on myös sopia seurannasta tilanteen etenemisen varmistamiseksi.
- Huoltajille tiedotetaan asiasta, ja vakavuusasteesta riippuen ilmoitus tehdään koulun opiskeluhooltohenkilöstölle. Huoltajille kirjallisesti lähtevässä viestissä pitää mainita häirintä. Mikäli erityisestä syystä ei kirjallista viestiä lähetetä, kirjataan keskustelusta muistio, jossa maininta häirinnästä. Tarvittaessa tehdään ilmoitus hyvinvointialueelle (lastensuojelulaki 25).
- Mikäli tilanteesta seuraa kurinpitotoimia, toimitaan koulun Työrauha koulussa - ohjeistuksen mukaisesti.
- Opiskeluhooltohenkilöstö vastaa siitä, että sekä uhri että tekijä saavat tarvitsemaansa tukea.
- Jos häirintäilmiö koskee laajemmin koko kouluyhteisöä, päätetään yhteisistä toimintatavoista opiskeluhooltoryhmässä.